

De Sabadell i el seu rodal

El Rubial i els seus masos

per Joan Alsina i Giralt

Força extensa, a jutjar per la ben diversa documentació examinada, era la partida anomenada el Rubial; aquest nom, avui gairebé oblidat, era encara utilitzat a darreries del segle passat. Efectivament, en una escriptura de gener de 1890 s'hi menciona la compra d'uns terrenys "en el parage llamado Rubial", terrenys que aleshores començaven a poblar-se com ens ho demostren les termenacions que dona aquesta escriptura: "a oriente con una calle sin nombre y por norte con otra calle sin nombre". Sabem, per qui ens ha facilitat l'escriptura i propietari actual d'aquests terrenys -ara ja naturalment edificats- que aquestes cases estan situades al carrer Fèlix Amat i davant de la Plaça de Sant Joan. Per aquesta escriptura i per altra documentació que anirem veient ens podem adonar que aquesta partida de terra era, com hem dit, ben àmplia; termenava aproximadament: al nord amb el carrer de les Tres Creus, a llevant amb el carrer de Covadonga, a migdia amb els actuals carrers Regàs i Passeig Gaudí i a ponent amb la Plaça de Sant Joan o el carrer Sant Oleguer.

El nom de Rubial fa referència amb tota probabilitat a alguna plantació de "rubia tinctorum" o roja, planta força corrent antigament a tot Catalunya. Alcover-Moll ens defineix Rubial com al lloc on hi havien plantades "rubies" o "roges". No he trobat, però, cap referència que mencionin aquest tipus de plantació en aquest lloc. El que sí he trobat són referències de vinyes: un document de 1442 ens parla ja de "la vinya del Rubial"; i un altre document, aquest de 1605, diu: "pessa de terra en el lloc vulgarment dit el Rubial, tot ell plantat de vinya". Cal dir, però, que la vinya era abundosa a tots els voltants de Sabadell, no sols al Rubial.

Una peça de terra, amb nom propi i que trobem esmentada força vegades i

formant part del Rubial, és l'anomenada Parellada de na Burguesa -recordem que la parellada era la mida del tros de terra que una parella de bous podia llaurar en un dia-; aquesta peça de terra la trobem esmentada per primera vegada l'any 1569 en un document que diu: "la Parellada de na Burguesa, vuy lo Rubial"; i anys més tard la trobem en un altre document, aquest de 1728: "la Parellada de na Burguesa, a tramuntana ab lo camí de Granollers".

Tot i que el nom de Rubial es troba gairebé sempre com a denominació de tota una contrada, un document de 1383 ens esmenta un mas Rubial.

Son tants, però, els masos en aquesta partida del Rubial que serà millor anar-los descrivint d'un a un intentant aproximar-nos en el que sigui possible, les seves termenacions.

Mas Rubial.- La primera i única referència que he trobat del mas Rubial és, com ja he dit, del 1383. Estava situat en terres de Dona Quitèria, muller d'Huguet de Requesens, i la citació és ben poc explícita en el que es refereix a les possibilitats d'una exacta situació d'aquest mas ja que diu únicament: "en el lloc dit mas Rubial i junt a Cap sa Costa". Amb el nom de Cap sa Costa s'anomenaven bona part de les terres situades sobre el riu Ripoll i, especialment, les que van del carrer de la Creueta al de les Tres Creus.

Mas Ça Font.- La única referència que he trobat d'aquest mas, probablement ja desaparegut en aquell any, és de 1572 i diu: "en el lloc antigament dit mas çà Font, ara el Rubial, a cerç amb el camí que va vers la vila de Granollers".

Mas Jordà.- És també en documentació de l'any 1383 que aquest mas ens apareix per primera vegada: "en el lloc dit mas Jordà, a orient amb honors del mas Verger"; i en uns papers de 1606 hi llegim: "en el lloc abans dit mas Jordà, ara el Rubial". Aquest text ens fa creure que aquest mas havia ja desaparegut el citat any 1606. Una referència un centenar d'anys més tardana, del 1712, ens ve a confirmar aquesta desaparició: "prop lo mas Verger, abans mas Jordà". Que el mas Verger i el mas Jordà no eren la mateixa cosa, tot i que possiblement ben propers l'un de l'altre, ens ho confirma el document de 1383 que ja he citat: "en el lloc dit mas

Jordà, a orient amb honors del mas Verger".

Mas Verger.- Si el mas Verger tenia a ponent, com hem vist, el mas Jordà, altres termenacions ens les dona un document de 1496: "tot aquell mas anomenat mas Verger, que termena a orient part amb el Rec Monar i part amb el riu Ripoll i a migdia amb honors del mas Rabella de la parròquia de Santa Maria de Barberà". El mas Verger estava ja abandonat l'any 1632; així ens ho descriu un document d'aquest any: "tot aquell mas derruït i deshabitat anomenat mas Verger, prop del riu anomenat de Ripoll". El nom del mas Verger anem trobant-lo al llarg dels anys. El 1781, tot i que derruït i deshabitat com diu el document, fou comprat per Pau Feu. Sembla, segons un document de 1569, que abans s'havia anomenat mas Serdà.

GESTORIA ADMINISTRATIVA

Codina

Advocat Cirera, 32
Tels. 725 93 22 - 725 95 32
725 97 21 - 726 01 64

SABADELL

BEN-NET
CENTRE DE NETEGES, S.A.

Soletat, 80
Tel. 725 97 77 - 725 99 87
SABADELL

Mas Serdà.- L'única referència trobada d'aquest mas és la que ja he citat de 1569 i que diu: "lo mas Verger, abans mas Serdà". Si veritablement fou un canvi de nom del mas o si el mas Verger absorbí el mas Serdà no ho sabem, per ara.

Mas Sabater.- Des de 1383 el trobem citat diverses vegades i un document de 1613 ens situa terres del mas Sabater prop de la Creu de Barcelona. Recordem que la Creu de Barcelona sembla que en aquells temps estava situada prop de la cruïlla que avui formen els carrers Tetuan i Avinguda de Barberà. És a partir de 1678 que les nombroses referències que es troben d'aquest mas totes ens diuen: "el mas Sabater, avui mas Verger".

Mas Vidal.- Diversos documents de 1383 ens esmenten ja el mas Vidal; un d'ells ens diu: "en el loc dit el mas Vidal, a ponent amb el mas de Ça Joura". El mas Ça Joura, del que ja parlarem un altre dia, estava situat a ponent i al capdavant de l'actual Rambla. Un altre document, també del mateix anys, ens termena "el mas Vidal a llevant amb el camí del mas Jordà". Encara el 1516 trobem una altra terminació: "en el lloc dit el mas Vidal, a cerç amb el camí públic que va a Granollers". Uns papers de 1579 ens situen ben clarament el mas Vidal al Rubial; diuen així: "en el lloc dit el mas Vidal o Rubial". A partir de 1633 i en un document que diu: "en el lloc dit el mas Vidal, a ponent amb el camí públic que va a Barcelona" no trobem cap més referència al mas Vidal com a mas. Si en trobem, i abundants, a la Rasa del mas Vidal.

Totes les masades citades estaven situades en la partida anomenada el Rubial a excepció, sembla ésser, del mas Verger tot i que aquest havia absorbit alguns dels masos del Rubial, mas Serdà i mas Sabater, com ja hem vist.

Que el mas Verger no formava part de la partida del Rubial ens ho vénen a confirmar unes dades d'un cadastre de l'any 1771 en el que s'hi diferencien clarament les dues partides, la del Rubial i la del mas Verger. ●

LA CONFRARIA DE SANT DANIEL I ELS GOIGS

per Jaume Busqué i Marcet

Si no anem errats fou la primera Confraria que es va instituir a la parròquia de la Puríssima Concepció de Sabadell, després de la benedicció de l'actual església.

Aquesta Confraria tenia capella, un altar i bandera de domàs vermell, al centre de la qual, brodada a mà, hi havia la figura del màrtir i la xifra de l'any: 1881.

Foren fundadores Na Narcisa Alsina de Munné, Na Narcisa Salas de Saló, Na Lluïsa Torras de Voltà i Na Beneta Sardà de Puig. Acceptant el parer del rector, Mn. Salvador Vidal, el 10 d'abril de 1889 escrivien els onze articles del reglament que fins al 1936 va regir la Confraria. El 20 d'abril d'aquell any era aprovat pel Bisbe.

Segons es desprèn del "Costumari Català" de Joan Amadas, hi havia en el segle XVIII a l'església de Santa Anna, a Barcelona, una antiga devoció a aquest Sant que Amadas situa com a fill i màrtir a Barcelona.

Per altra part, en el "Año Cristiano" de Croiset, i al llibre 17 de l'Enciclopèdia Espasa, llegim que Sant Daniel fou diaca de Sant Prodòcimo, martiritzat a Pàdua, segons uns l'any 168 durant el regnat de Marc Aureli, i per altres en els temps de la denominació de Neró. Diu, també, que les relíquies foren trobades pel bisbe Sant Ulric i són venerades a l'església de Sant Justí de Pàdua.

Sant Daniel se l'advocava a Barcelona per obtenir noves de persona d'estada ignorada o que vivia lluny. Se'l tenia per conciliador de matrimonis desavinuts i d'infidelitats conyugals. A Pàdua sembla que se l'invocava per a malalties inguaribles.

Sobre aquests fets hagiogràfics existeixen evidents contradiccions. Hi ha uns goigs, impresos a la Tipografia Religiosa de Sant Julià Dòria, Còrcega 335, (no hi ha data): "Goigs a llaor del portentós i màrtir de Jesucrist, Sant Daniel", que parlen de la seva vida en el desert, i que trobà, diuen, "la palma del triomfador" en terres de França, i afegeixen que les relíquies reposen a Barcelona, a "Santa Agna, on són guardades". Aquesta versió no correspon a la de l'Amadas, el qual diu que el martiri el trobà a Barcelona, La festa d'aquest Sant, anacoreta, com el barceloní, com el de Pàdua, com el que es venerava a la Puríssima Concepció de Sabadell es feia el 3 de gener. ●

Imatge de sant Daniel que es venerava a la Parròquia de la Puríssima Concepció de Sabadell fins el juliol del 1936.

No sabem com es podia haver arrelat la devoció a Sant Daniel, a Sabadell. A la parròquia de la Puríssima Concepció no hi tenia una advocació concreta. El seu reglament, que guarda l'Arxiu Diocesà de Barcelona, fixa que l'objecte de la Confraria serà la de fomentar, entre les filles, la devoció a Sant Daniel, per a "merèixer la seva intercessió i misericòrdia", si bé sembla que mares joves, i àvies, l'invocaven per als seus fills o nets a l'hora d'anar a fer el soldat.

En aquella època hi havia 45 senyores cofrades. Pagaven pel seu sosteniment 1'50 pessetes en el moment d'inscriure's i una pesseta cada any de quota.

En 1930 Mn. Joaquim Guiu, en la "Monografia de la Parròquia de la Puríssima Concepció de Sabadell", afirma: Hi ha uns "gozos" i una "Breve Noticia de la Vida y Martirio del Glorioso San Daniel".

La família Piña-Batllevell, ens ha facilitat un exemplar d'aquests "gozos", els quals després hem trobat en el fons gògic de la Biblioteca de Catalunya, i de l'Institut d'Història de Barcelona. Són en castellà i editats a "Barcelona. Antigua Libreria de los suc. de Font, frente las escaleras de la Seo". No hi ha data, ni música, ni autor, però podrien haver estat editats per allà els anys 1880 a 1885. Suposem que aquests "gozos" els cantaven a la Parròquia de la Puríssima Concepció de Sabadell, la Confraria allí erigida.

Troblem els mateixos goigs, però en edició catalana. "Imp. de Torras. Cruz 66. San Gervasio. 1892". Traducció que es feu, suposem, expressament: "Goigs al Glorios Màrtir Sant Daniel que's venera en lo altar de Sant Vicens Ferrer, de la Parroquia de Santa Maria del Mar, de Barcelona". ●

Restaurant

Joan
Maragall, 6 i

Advocat
Cirera, 38
(Plaça del Gas)

Telèfon 725 23 00 SABADELL